

3. Pre zvolávanie, rokovanie a uznávanie sa obecných výborov platia ustanovenia zákona č. 171/1943 Sl. z. Miestnemu národnému výboru vo funkcii obecného výboru prislúcha pôsobnosť, ktorá podľa doterajších právnych predpisov patrila obecnému zastupiteľstvu, poťažne obecnému výboru. Vedením bežných obecných záležitostí obecný výbor môže poveriť starostu obce.

4. Dozorčia právomoc okresných úradov ostáva nezmenená.

5. Členov miestneho národného výboru, starostu a podstarostov je povinný notársky úrad bezodkladne oznámiť príslušnému okresnému národnému výboru a tento okresnému úradu. Okresný úrad je povinný členov obecných výborov hneď vyznamovať o ich funkciách.

Povereník pre veci vnútorné:
v zast. dr. Rebro.

SŠŪA Bratislava. PV, 1944, kart. 1, č. 7/1944. Originál. Cyklostyl.

248

1944, september 5. Banská Bystrica. — Zápisnica zo slávnostného zasadnutia Slovenskej národnej rady. Program: sľub členov SNR, schválenie zloženia predsedníctva SNR, zpráva pplk. dr. M. Ferjenčíka a K. Šmidkeho o ceste delegácie SNR do SSSR, menovanie pplk. J. Goliana generálom, pozdravné telegramy.

Prítomní: podľa priloženej prezenčnej listiny.

Dr. Vavro Šrobár zahájil zasadanie o 17.15 hodine a privítal delegátov prichádzajúcich z Moskvy: pplk. Dr. Mikuláša Ferjenčíka a poslanca Karola Šmidkeho, ako aj veliteľa vojska pplk. Jána Goliana.

Podľa programu prečítal Dr. Matej Josko zoznam členov Slovenskej národnej rady:

Dr. Vavro Šrobár
Karol Šmidke
Ján Ursíny
Dr. Gustav Husák
Dr. Jozef Lettrich
František Kubač
Dr. Matej Josko
Rudolf Blažovský
Ing. Jozef Styk
pplk. Ján Golian
Ján Mazúr
Dr. Ivan Pietor
Ondrej Klokoč
Dr. Ivan Štefánik
František Čáp
Tomáš Tvarožek
Emil Peško
Milan Polák
Dr. Ján Púll
Dr. Ing. Peter Zaľko

Rudolf Strechaj
Martin Kulich
Jozef Lietavec
Dr. Martin Kvetko
Karol Dolinský
Ing. Pavel Blaho
Ing. Samo Takáč
Dr. Jozef Stanek
Daniel Ertl
Andrej Djuračka
Lubomír Viktorín
Viliam Paulíny
Dr. Jozef Šoltész
Ján Hano
Dr. Ján Čech
Dr. Ján Ševčík
Juraj Kapinaj
Dr. Samuel Belluš
Imro Bohún
Dr. Fedor Thurzo
Alexander Bahurinský,

434 ktorí zložili do rúk Dr. Šrobára sľub slovami: „Sľubujem na svoju česť a svedomie, že ako člen Slovenskej národnej rady budem svoje povinnosti riadne a čestne plniť a neprezradím nič z toho, čo by mohlo ohroziť alebo poškodiť našu brannú silu a vedenie národného odboja.“

Na požiadanie Dr. Šrobára Dr. Gustav Husák prečítal návrh na zloženie Predsedníctva Slovenskej národnej rady. Podľa predbežného dohovoru skupiny občianskej a skupiny ľavej bude striedavo predsedáť Slovenskej národnej rade poslanec Karol Šmidke za ľavú skupinu a Dr. Vavro Šrobár za skupinu občiansku. Do Prezídia Slovenskej národnej rady sa navrhujú Ján Ursíny a Dr. Jozef Lettrich za skupinu občiansku a Dr. Gustav Husák a Daniel Ertl za skupinu ľavú.

Tento návrh bol jednomyselne prijatý.

Dr. Šrobár na to požiadaval pplk. Dr. Ferjenčíka, aby predniesol svoj referát o moskovskej ceste.

„Približovanie sa ruských vojsk k našim hraniciam, nebezpečenstvo obsadenia Slovenska nemeckými jednotkami vyžadovali skoré, priame a podrobné dorozumenie s ruským vojenským vedením. Slovenské vojenské vedenie si dôležitosť tohto priameho dorozumenia jasne uvedomovalo a využilo prvú vhodnú príležitosť na vyslanie svojho vojenského zástupcu k ruskému vojenskému vedeniu a poverilo ma týmto poslaním. Odleteli sme dňa 4. augusta t. r. Po šťastlivom prelete cez front, ostreľovaní ruským protiletadlovým delostrelectvom, pristáli sme núdzovo na ruskom území. Po overení našej totožnosti a vypočutí o celi našej cesty pri štábe dotyčného ruského frontového úseku, boli sme dňa 6. augusta dopravení na rozkaz Moskvy priamo do Moskvy, kde sme v štábe ruskej armády hneď druhý deň vysvetlili cieľ nášho priletu, vojenskú i politickú situáciu na Slovensku. Dožadovali sme sa, aby Slovensko bolo zahrnuté s našimi vojenskými možnosťami do nástupového plánu ruských vojsk a žiadali sme o predvedenie na československé vyslanectvo. Dôležitosť a vážnosť týchto vojenských možností ruské vojenské vedenie pochopilo a uvážilo v miere azda ešte väčšej, ako tomu bolo u nás. Tak tomu aspoň nasvedčovala prísnosť, s akou utajovali naše osoby a cieľ nášho pobytu v Moskve, ako aj rozsiahle informácie československej vlády v Londýne a pravdepodobne i ostatných spojeneckých vlád. Tieto informácie, overovanie a zhodnotenie vojenských možností nami navrhovaných vyžadovali si pravdaže dlhší čas, a tak sa náš pobyt v Moskve predĺžil na celý mesiac. Príchod československej delegácie z Londýna do Moskvy umožnil priame vyjednávanie ruského vojenského vedenia s týmito zástupcami čs. vlády a napokon bojové vystúpenie vojska i ľudu na Slovensku proti germánskej okupácii vnieslo do tohto jednanja nové, už hotové skutočnosti, vyžadujúce najrýchlejšiu pomoc bojujúcej armáde a bojujúceho ľudu na Slovensku. Rokovania o túto pomoc viedli sa medzi ruským vojenským vedením i politickými úradmi a vojenskou misiou, pofažne československou delegáciou vo dne v noci. Pri odchode z Moskvy dňa 2. septembra ráno uistili ma naši vojenski zástupcovia, gen. Viest, gen. Nižborský a gen. Píka, že dostaneme rýchlu a účinnú pomoc a to tak zo strany československých jednotiek, ktoré sú prvotriedne vyzbrojené, vycvičené a v boji už osvedčené a u ktorých je priamo dravá chuť bojovať za slobodu vo vlasti, tak aj zo strany jednotiek ruských. Zhromažďovanie požadovaných posíl, a najmä potrebných dopravných prostriedkov na túto prepravu vyžiada si však niekoľko dní, po ktorý čas nápor Nemcov musíme zadržať a aj zadržíme. Naše bojové vystúpenie, ktoré si československá vláda vzala za svoju vec, vzbudilo veľký ohlas a vreľé sympatie tak u ruského ľudu, ako aj u vojska, najmä toho vojska, ktoré je blízko našich hraníc a ktoré spolubojovalo a spolubojuje s našimi československými jednotkami. Na podklade vlastného pozorovania a rozhovorov uistujem Vás, že táto pomoc bude včasná a účinná. Bojové vystúpenie slovenského ľudu zjednotilo za hranicami všetkých Slovákov a Čechov, milujúcich svoj národ a vlasť bez rozdielu politickej príslušnosti v nerozbornú národnú jednotu, odhodlanú viesť boj za slobodu všetkými prostriedkami a všetkými silami. Uskutočnenie jednoty vo vedení boja za slobodu očakávajú v zahraničí i tu u nás ako

samozrejmu požiadavku i ako príkaz doby a pocitu zodpovednosti nás všetkých pred národom, pred vládou i pred našimi spojencami."

Dr. Šrobár poďakoval menom celého zhromaždenia za povzbudzujúci prejav. Na to sa ujal slova poslanec Karol Šmidke:

„Nebudem sa púšťať do podrobností, o ktorých sa už zmienil pplk. Ferjenčík, ale budem hovoriť o problémoch politického charakteru. Dňa 29. júna na schôdzi užšej Slovenskej rady bolo rozhodnuté, že má byť vyslaná delegácia do Moskvy. Jednomyseľne bolo rozhodnuté, že v čele delegácie pôjdem ja a že so mnou pôjde i zástupca vojenského odboja. Bol určený pplk. Ferjenčík. Je nutno poznamenať, že prvý deň stretnutia s vojenskými činiteľmi na fronte vyvolal veľký záujem, lebo Rudá armáda smerujúca na západ počíta i s južnými a západnými čiastkami, medzi ktoré bude i Slovensko ako časť budúcej Československej republiky zahrnuté. Keď sme ich zoznámili s podrobnosťami plánovanými Slovenskou národnou radou a jej vojenským oddelením, videli a uznali, že v skutočnosti sme sa zaoberali touto otázkou a vypracovali konkrétne plány ako koordináciu vystúpenia odbojného vojska na Slovensku s celým civilným obyvateľstvom vziať do svojich rúk. Pri tejto príležitosti sme práve na podklade tohto vypracovania plánov boli vyslaní do Moskvy, aby sme ústredné orgány Moskvy informovali o slovenskom odboji. Naša prítomnosť v Moskve sa zatajovala z dôležitých vojenských príčin a akonáhle všetko bolo ujasnené, ako zaradiť naše vystúpenie do celkového plánu Rudej armády, bola daná príležitosť zísť sa s československým veľvyslancom Fierlingerom, ktorého som informoval o všetkých našich vojenských a politických plánoch. S radosťou to bolo veľvyslancom Fierlingerom vziať na vedomie a ihneď informoval londýnsku vládu o podrobnostiach. Medzitým sa dostavila do Moskvy delegácia československej vlády a jednali sme o vojenských a politických otázkach. Podotýkam, že títo páni boli skutočne veľmi nadšení naším stretnutím a vedeli správne hodnotiť túto snahu slovenského národa a hlavne odbojných kruhov, ktoré boli v práci zapojené. Okamžite ako došli prvé zprávy do Moskvy, čo sa deje na Slovensku, zvolali sa predstavitelia československej vlády v Moskve minister Němec, generál Viest, generál Nižborský, generál Píka, pri ktorej príležitosti bol utvorený výbor, ktorý sa má stále schádzať a zaoberať sa konkrétnymi opatreniami, čo urobiť pre skorú pomoc Slovenska. Bral som účasť na každom z týchto zasadnutí. Po obdržaní týchto správ vzniklo veľké nadšenie a bolo učené uznesenie obrátiť sa cestou vyslanectva a cestou československej vojenskej misie na vojenské a politické kruhy a prikrčiť k jednaniu o pomoci Slovenska. Táto celá vec vzhľadom na to, že vojenské i politické kruhy boli temer do podrobností zasvätené, bolo urýchlene možné, aby sa okamžite prikrčilo k jednaniu o konkrétnych opatreniach o poskytnutí pomoci Slovensku.

I keď nemožno z vojenských príčin hovoriť o konkrétnych sľuboch, možno s určitou istotou predpokladať, ako tomu nasvedčuje minulé noc, že tieto kruhy vážne sa otázkou zaoberajú a je na nás, aby sme vypáli všetky sily, vyburcovali národ k urputnému boju, aby sme niekoľko dní mohli vydržať a vlastnými silami uhájiť určité územie, nezbytné pre zriadenie nášho štátu a povzbudiť sily, ktorých bolo v národe málo, pretože dosiaľ všetko, čo bolo silné, bolo potlačované, aby to viedlo k ustanoveniu ľudovodemokratického štátu Čechov, Slovákov a Podkarpatských Ukrajincov. Tieto národnostne politické pomery, o ktorých sme hovorili, informovali predstaviteľov londýnskej vlády, boli vziať na vedomie a sú všetky predpoklady, že sa v týchto kruhoch plne uzná na domácej pôde odboja Slovenská národná rada ako zvrchovaný orgán. Myslím, že v dohľadnej dobe budeme môcť zaznamenávať nie zprávy o ústupe, ale i oslobodení území a že budeme mať možnosť i pomocou spojeneckých jednotiek, hlavne ale Rudej armády k utvoreniu novej Československej republiky."

Dr. Šrobár poďakoval za radostné zprávy, ktoré vznietia srdcia všetkých bojujúcich za oslobodenie slovenského národa spod germánskeho útlaku.

V mene Predsedníctva Slovenskej národnej rady Dr. Šrobár oznamuje, že SNR

436 sa uzniesla menovať pplk. Jána Goliana generálom ako uznanie mimoriadnych zásluh v boji za oslobodenie národa.

Po zaspievaní „Kto za pravdu horí“ Dr. Šrobár navrhol, aby Slovenská národná rada poslala pozdravný telegram prezidentovi Dr. Eduardovi Benešovi a maršalovi Jozefovi Stalinovi.

Slávnostné zasadanie skončilo o 18. hodine.

Ján Mazúr
Djuračka

Karol Šmidke
Dr. Šrobár

ASNR Bratislava. SNR, 1944, 1. zasadnutie SNR. Originál zápisnice. Strojopis, originál.

249

[1944 september 5.—6. Londýn.] — Prehľad bojových udalostí na Slovensku a požiadaviek veliteľstva povstaleckej armády, vypracovaný hlavným veliteľstvom čs. brannej moci.¹

Situace na Slovensku podle zpráv došlých do 22,00 hod. 4. 9. 44

I. *Nepřítel:*

- a) Jedna SS divize: směr Žilina—Vrútky.
Jedna divize: směr Nitra—Topoľčany.
Jedna divize: v prostoru Levice—Lučenec.
Jedna divize: na východě ve všeobecném směru Poprad—Telgárt.

b) *Podrobnosti:*

- Velká Bytča: velitelství SS divize.
- Považská Bystrica: prapor pěchoty.
- Púchov: prapor motopěchoty.
- Teplá: 1 pluk pěchoty na autech.
- Piešťany: prapor pěchoty; Stuka.

c) *Velmi silná letecká činnost nepřítel:*

- s letišť: — Malacky
- Vajnory
- Piešťany
- Biskupice
- Žilina

II. *Vlastní situace:*

Původní početní stavy zápolních jednotek: skoro 2 divize. Mobilizace probíhá dobře, organizují se nové útvary.

Organizace velení:

- VOI (jih): — p. pl. 1
- p. pl. 2
- p. pl. 3 část pluku útočné vozby

¹ Většina údajů v přehledu je obsažená v situačních zprávách z 1.—4. 9. 1944, které publikujeme zo záznamov rádiogramov došlých z B. Bystrice. Prehľad uverejňujeme preto, že niektoré záznamy rádiogramov sme nemali k dispozícii, alebo — ako je zrejmé z prehľadu — iba v neúplnom znení.